

บทคัดย่อ

โครงการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรม จากการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นโครงการที่สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง ให้เกิดผลงานผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรมในรูปแบบใหม่ น่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค อันเกิดจากการรวมกลุ่ม ร่วมมือกันในการผลิตผลงาน เรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิด และผสมผสานทักษะภูมิปัญญา สู่แนวทางการบูรณาการสร้างสรรค์ โดยโครงการมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไข ที่ส่งผลต่อการพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรมในจังหวัดลำปาง การศึกษาแนวโน้มการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรม และการศึกษาทักษะภูมิปัญญาเชิงช่างในจังหวัดลำปาง 4 ประเภท ได้แก่ ภูมิปัญญาการแกะสลักไม้ ภูมิปัญญาการจักสาน ภูมิปัญญาการแกะสลักหิน และเครื่องปั้นดินเผา ที่เอื้อต่อการนำไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรมในรูปแบบใหม่ ที่แฝงด้วยความโดดเด่นทางวัฒนธรรม มีอัตลักษณ์ เรื่องราวของชาวล้านนาและจังหวัดลำปาง รวมถึงการศึกษาและสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจของประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ และนักวิชาการ ที่มีต่อผลงานผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรม

โครงการวิจัยฯ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ 3 ส่วนดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยและเงื่อนไข ที่ส่งผลต่อการพัฒนาและสร้างสรรค์ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการเข้าร่วมประชุมแผนพัฒนาจังหวัด การประชุมเชิงปฏิบัติการต่างๆร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และการประชุมกลุ่มย่อยที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัย เงื่อนไข กฎเกณฑ์และนโยบายต่างๆที่ส่งผลถึงการพัฒนาผลงานศิลปหัตถกรรมชุมชน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis การสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้ Coding Techniques และสรุปผลข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลถึงการพัฒนาศิลปหัตถกรรมของชุมชน ที่ต้องทำการศึกษาค้นคว้าก่อนการพัฒนาทุกครั้งสามารถสรุปออกได้ 3 ส่วน ได้แก่

1.1) การศึกษาชุดข้อมูล สำหรับปัจจัยและเงื่อนไขก่อนการพัฒนา (Factors and Conditions) ซึ่งข้อมูลที่ต้องศึกษาประกอบด้วย การศึกษาทิศทางและแผนพัฒนาจังหวัด, การศึกษาศักยภาพชุมชนในภาพรวม, การศึกษาและสำรวจ ข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับขีดความสามารถ ขั้นตอนและกรรมวิธีการผลิตของชุมชน (กลุ่มที่ทำการศึกษา หรือเป็นกลุ่มตัวอย่าง)

1.2) การศึกษาชุดข้อมูล สำหรับการออกแบบสร้างสรรค์ (Data for Creative) ซึ่งข้อมูลที่ต้องศึกษาประกอบด้วย แผนงานตามห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain), ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของสำนักงานพัฒนาชุมชน, หลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (OTOP

Product Champion: OPC) และการทำความเข้าใจในงานออกแบบ ความต้องการของผู้บริโภค และแนวโน้มการออกแบบ (Trend)

1.3) หลักเกณฑ์การประเมิน (Assessment criteria) ซึ่งข้อมูลที่จำเป็นต้องศึกษา ประกอบด้วย ตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์, กลยุทธ์ และหัวข้อย่อยของยุทธศาสตร์ ตามแผนพัฒนาจังหวัด และ ชุดข้อมูลการจัดระดับผลิตภัณฑ์ (Product Level)

2.การศึกษาทักษะภูมิปัญญาเชิงช่างในจังหวัดลำปาง 4 ประเภทที่เอื้อต่อการนำไปสู่การออกแบบเชิงสร้างสรรค์ร่วมกัน ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล จากกลุ่มงานยุทธศาสตร์ การพัฒนาชุมชนจากทางสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง และวิธีการลงพื้นที่กลุ่มชุมชน ศิลปหัตถกรรม เพื่อทำการสำรวจ สัมภาษณ์ การสังเกตและศึกษาแนวทางในการพัฒนา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การออกแบบ แบบแยกส่วน (Morphological Analysis) เพื่อแยกส่วนกระบวนการและเทคนิคเชิงช่าง สู่การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรม พบ แนวทางการออกแบบและพัฒนาสามารถแบ่งออกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1) การพัฒนาและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นแนวคิดนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรม ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรมที่น่าสนใจ แตกต่างจากผลิตภัณฑ์เดิมและเป็นการสร้างโอกาสทางการตลาด จำนวน 5 แนวคิด 16 ผลงาน

2.2) การต่อยอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเดิม เพื่อเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่มีในชุมชนให้มีการต่อยอดและส่งเสริมผลิตภัณฑ์เดิมที่ยังคงเป็นที่นิยมสามารถจำหน่ายได้ เป็นการพัฒนานวัตกรรมเดิมที่มีอยู่ จำนวน 5 แนวคิด 11 ผลงาน

3. ประเมินผลการศึกษาและสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจ ที่มีต่อผลงานผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรม จากการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาจากกลุ่มตัวอย่าง 500 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ 1.กลุ่มผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 50 คน 2.กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 50 คน 3. กลุ่มผู้ประกอบการและนักออกแบบ จำนวน 50 คน 4. กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 350 คน จากแบบสอบถาม พบว่า

3.1) ด้านคุณค่าของธรรมชาติหรืองานหัตถกรรม พบว่ามีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.52

3.2) ด้านเอกลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น พบว่ามีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.50

3.3) ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิตของท้องถิ่น และด้านผลิตภัณฑ์จริงใช้สอยดีเหมาะสมกับวัสดุท้องถิ่น พบว่ามีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.52

3.4) ด้านความสวยงามและความน่าสนใจ และด้านรูปแบบแปลกใหม่ สะดุดตา พบว่ามีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.44

Abstract

Design and Development Industrial Crafts Products from integration of local wisdom for Increasing Economic Values is a project that supports and promotes the development of local arts and crafts communities in Lampang Province. To create new and interesting industrial craft products in line with consumer needs, caused by the group Collaborate to produce works, learn and exchange ideas And combine wisdom Towards creative integration. The objective was too studied essential factors and conditions of the data set, And issues of principles that must be considered, Which affects the design and development of industrial craft products and study of artisan wisdom skills in Lampang Province, including 4 types of wood carving, basketry, stone carving, and pottery, Which is conducive to new industrial product design The hidden cultural identity, stories of the Lanna culture and the province of Lampang. Including studies and surveys of opinions and people's satisfaction. Government agencies, entrepreneurs, and academics On the product portfolio of industrial crafts products.

The research is qualitative. The research method is divided into 3 parts as follows:

1. Study of factors and conditions That affect the development and creation using data collection methods from attending the Provincial Development Plan meeting, Various workshops with government agencies, and focus group meetings that are relevant to analyze factors, conditions, rules, and policies that affect the development of community arts and crafts. Using the SWOT Analysis method, unstructured interviews, content analysis using Coding Techniques, and summarizing the data by descriptive and data analysis methods. Results: factors and conditions affecting the arts and handicraft development of the community. That must be studied before every development can be summarized in 3 parts which are

- 1.1) Study of datasets for factors and conditions before development, the necessary information to study includes Study of directions and provincial development plans, a study of overall community potential, study and survey Competence-related insights processes, and methods of community production.

- 1.2) Study of datasets for creative design, the necessary information to study

includes value chain, strategies of the Community Development Agency, OTOP Product Champion: OPC, and design Trend.

1.3) Assessment criteria, the necessary information to study include Indicators of strategies and strategic sub-topics, According to the provincial development plan and a set of product rating data (Product Level).

2. A study of 4 types of craftsmanship skills in Lampang Province that are conducive to joint creative design. Using an in-depth interview from the Community Development Strategy Group from the Lampang Provincial Community Development Office and methods of visiting the arts and handicraft community to conduct surveys, interviews, observation, and study guidelines for development. Using the method of analysis of morphological analysis to separate the process and technical techniques to product design and development, industrial craft. Results: Design and development guidelines can be divided into 2 groups:

2.1) Developing and creating new products Is a creative innovation idea. Developing community products through knowledge and innovation resulting in an interesting industrial craft product, Different from the original product and creating a market opportunity, 5 ideas, and 16 pieces.

2.2) Extension and development of existing community products for developing handicraft products in the community to expand and promote the original products that are still popular and can be sold. It is a development based on the existing foundation of 5 ideas, and 11 pieces.

3. A questionnaire was used to collect opinions of 500 people on industrial crafts products, a purposive sampling method of 4 groups: 1. Experts group of 50 people. 2. Government agencies group of 50 people. 3. Entrepreneurs and designers group of 50 people. 4. People group of 350 people. Results:

3.1) Value of nature or handicraft is at the best level (mean = 4.52).

3.2) Local identity and culture are at the best level (mean = 4.50).

3.3) Local materials and production processes and the production aspect is functional and suitable for local materials is at the best level (mean = 4.52).

3.4) The beauty and the interesting And exotic patterns are at the best level (mean = 4.44).